

1340

אין ישראל

72

TÓRAHŰ

Országépítés

(Ismerető)

KIADJA: A M. C. Sz. MIZRÁCHI SZAKOSZTÁLY
B'NÉ-ÁKIBÁ ÉS KÁPOÉL HÁDÁTI MOZGALMAI

A ZSIDÓKÉRDÉS.

Mióta szétszórattunk a népek között, árnyékként kísér bennünket a zsidókérdés, az antiszemitizmus. Ha végiglapozzuk történelmünket, láthatjuk, hogy mihelyt egy országba bementünk lábunkat és ott letelepedve, kezdtük életünket berendezni, rögtön felütötte fejét a gazdanép ellenségeskedő és rosszindulati áskálódása; az antiszemitizmus. Az évszázadok folyamán kialakultak a különböző módok és eszközök üldözésünkre és minél jobban fejlődött a kultúra és a civilizáció, annál magasabbra lángolt a gyűlölet ellenünk és annál hatalmasabb erejű pusztításokkal igyekezett megtizedelni népünk sorait. A plebs gúnykacaja és üvöltöző örömrivalgása közepette feszítették keresztre, vagy dobták az oroszlanok martalékául őseink ezreit és tízezeit a római korban; félelmetes mérsárlásokat rendeztek a keresztes hadjáratok idején, amikor egész városok zsidóságát pusztították ki a kóborló zsoldosok és kereszteslovagok; a spanyol inquizició rémségei, a Chmelnitzki-féle kozáklázadás, az oroszországi pogromok és vérvadások meséi mind-mind a zsidókérdés radikális megoldását célozták. Ugyanígy próbálta a modern kor minden ördögi technikájával felszerelve kipusztítani a zsidóságot Hitler és vérengző fasiszta fenevadjainak ezrei is. E törekvésük mind az egyedek elpusztításán keresztül a zsidókérdés megoldására irányult. Az idők folyamán azonban másfajta kísérlettel is találkozunk, de ezek sem vezettek célhoz. Egyike ezeknek a XIX. század nagy illuzórikus vállalkozása: az asszimiláció. Kétféle asszimilációt ismerünk: a népit és a vallásit; azaz a közösségit és egyénit. Az emberek, akik asszimilálódtak a gazdanépekhez és teljesen feladták nemzeti mivoltukat, el

nemzeti lényeg, e két tényezőnek örökké együvé tartozó, szerves egésze.

Ezért kellett azoknak a pozitív zsidóknak, akik a Tóra alapján állva, éppen annak sugallatára a zsidó renaissance mozgalomhoz csatlakoztak, megalakítaniok egy olyan csoportot, amely a vallás és zsidó népi eszme elválaszthatatlanságát: a lumiut dátit és dátuiut lumit (a vallásos népi eszme és népi jellegű vallás) elvét hirdették. (Ráv Reiness zsl. 1904.) Amidón ők Ereben zsidó nemzeti otthont akartak teremteni, nem pusztán a zsidó nép fizikai megmenekülésére, különös zsidó jelleg nélkül való otthon-alakítására gondoltak, hanem vallották és hirdették, hogy Ereben a zsidó szellem, az örök zsidó tan kisugárzó központját is meg kell teremteni. Mint ahogy a próféta mondotta: „Ki mi-Cion técé Tórá ud,vár Hásém mi-J,rusálá,jim“. (Mert Cionból fog kisugározni a Tan és I. szava Jerusálá,jimból) . . . És mert a szellemi központot, a „merkáz rucháni“-t tűzték zászlajukra, e két szónak összevonásából képzett „Mizrachi“ névvel nevezték magukat. Külön csoportba való tömörülésük lehetővé tette, hogy megindítsa annak a végzetesen nagy hibának a helyrehozatalát, amelyet a Herczl-korabeli orthodoxia, a zsidóságának e kétségtelenül legértékesebb csoportja elkövetett, amikor érzéktelen maradt a zsidó hazaszerzés történelmi feladata és alkalmá előtt, — és elmulasztotta az ereci építésbe való teljes bekapcsolódást.

Sok vita volt a Mizrachi kebelén belül arról, hogy mi tulajdonképpen a Mizrachi feladata az országépítéssel kapcsolatban. Egyesek azon a véleményen voltak, hogy vigyázni kell arra, hogy a Tóra törvényei szerint vezessék az ország ügyeit. Másik csoport ezzel ellentétben, amellet döntött, hogy a Mizrachinak tevékenyen is részt kell vennie az országépítés munkájában. Ezzel kettős célt érve el, egyrészt bebizonyítja azt, hogy a vallásos elemek is tudnak dolgozni, másrészt példát statuál és utat mutat a többi cionista pártnak abban, hogyan lehetséges az ország felépítését vallásos szellemben vezetni.

A Mizrachi úgy ereci, mint világviszonylatban hatalmas munkát folytatott. Ha az eredményeket nézzük, szemünkbe ötlük a legnagyobb ereci iskolahálózat, amely a Mizrachi-é. Erec vallásos intézményei (Jesivák, óvónőképzők, tanítóképzők, stb.) javarésze; a S,mirát Sabbot és más elementáris vallási törvények betartása a Jisuvban ugyancsak bizonyítja az eszme helyességét. Tudott dolog az is, hogy Amerikában és

a diaszpóra más országaiban az egész progresszív orthodox zsidó-társadalom a Mizrachi soraiban tömörülve képezi a vallásos zsidóság egységét, amelynek keretén belül a vallásos zsidó nő is tevékeny részese lehet az építésnek: *a N, sé-Hámiz-ráchi csoportjában.*

A Mizrachi eszme kikristályosodása folyamán hangzott el Ráv Méir Berlinnek, a Mizrachi nagynevű ideológusának szájából az egész ideológia tömör és rövid megfogalmazása:

Erec Jiszrael, Löám Jiszrael, Al pi Tórát Jiszrael.

A zsidó nép megújulásának egyedüli lehetősége Erec Jiszraelben van. Ez a megújulás tulajdonképpen nem is új, hanem az ősinek felelevenítése. Ha tehát ilyenről beszélünk, ez csak a Tórá szellemében lehetséges. Ebből következik, hogy a zsidóság alapja a Tóra, amelyet azonban csak Erec Jiszraelben lehet a követelményeknek megfelelően betartani.

A világ minden táján felismerte a vallásos zsidóság ez eszmének, a Jisuv Erec-Jiszraelnek mindenekfelett álló voltát. Es ez általános vezető elv valóban alkalmas arra, hogy az egész vallásos zsidóságot egyetlen egységbe — nem kicsiny szeparatív Agudákba — tömöríthessük általa.

A HÁPOËL HAMIZRACHI.

A vallásos nemzeti eszme és a Tóra megvalósításának gondolata azonban nem maradhatott meg elméleti és elvi hirdetőinek körében, meg kellett hódítania a gyakorlati életet is. Azok a fiatalok, akik a bét-hamidrások és jesivák padjaiból mentek ki Erecben a mezőre és ásót, kapát ragadtak, hogy a zsidó nép földjét termékennyé tegyék, de ha kellett, fegyvert is hősiiesen forgattak, hogy minden ellenségtől megvédjék, — ezek a fiatalok, a gyakorlati élet poél-jei, munkásai, alakították meg a Hápoél Hamizrachi munkásmozgalmat. (Smuél Chájim Landau, 1920.) Felismerték azt, hogy a mindennapi élet nagy kérdéseit nem hagyhatjuk megválaszolatlanul; a zsidó tannak, a Tórának kell mondanivalójának lennie a modern kor égető problémáira is, hogy azokat az ő szellemében megoldhassuk. A Hápoél Hámizrachi mutatott rá arra a ma már közhírt tényre, *hogy a Tórában, életünk forrásában, megtalálhatjuk mindazokat az irányelveket, amelyek az emberek egymásközötti, „bén ádám löádám“, tehát társadalmi viszonyainak rendezését is célozzák; a Tóra határozott*

micvák, parancsolatok formájában és pontosan körülírt intenciók szerint rendezi mindazokat a kérdéseket, amelyek ma is a társadalom főproblémáit képezik és amelyek a szocializmus kérdéskomplexumát alkotják. Nem elegendő azonban az, hogy a Tóra törvényei az egyes külön élő egyének cselekedeteit irányítsák csupán, *hanem lehetővé kell tennünk a közösség számára is, hogy a micvák szerint élhessen.* Ennek érdekében gyakorlatban is küzdeni kell a vallásos „cibur“-ért, nagy közösségért. És hogy a Hápoél Hamizrachi elérkezett erre a magaslatra, azt bizonyítja az a tény, hogy ma már mindenütt ismertén egy „koách ole bájisuv“-vá, a Jisuvban most kibontakozó erővé lett. A legutóbbi erעי választásokon a Jisuv második legnagyobb pártjává, a városi választásokon döntő tényezővé emelkedett és legfőképpen megnőtt jelentősége a hitjásvut művében: *35 vallásos nöködá és mintegy nyolc hitjásvutra váró gár,in* jelzi a Hápoél Hamizrachi telepítési munkáját; — de ez eredmények napról-napra nőnek — (míg az összes többi vallásos telepítések egy nekudát és két gár,int számlálnak).

Ha tehát ma a gyakorlati erעי építés üteme bennünket is szembeállít a közösségi problémákkal, megoldásért a Tórához, szelleméhez kell folyamodnunk. A kérdések elöl semmiképpen sem szabad elzárkóznunk, mert az élet felvetette problémákat mindig meg kell tudni oldanunk; a megoldást pedig az *élet Tana, a Torát Chájim* megmutatja számunkra. Csak meg kell szavát, útmutatását értenünk!

A KIBBUC DÁTI.

A Hápoél Hamizrachi azoknak a vallásos munkásoknak a mozgalma, akik Erecben dolgoznak Erecért, a Tóra szellemében. Az építőmunka azonban a fejlődés folyamán sokféle, alakuló, forrongóan változó életformát hozott létre, kezdve az egyéni különálló munkától a legteljesebb kollektíváig: a kibucig. A vallásos munkások szervezetének magában kell foglalnia valamennyiüket.

A szűk keretű kvucá, az egyéni gazdálkodásra széteső mosáv-ovdim és az új kísérletekből kibontakozó mesek-mösütáf mellett azonban kétségtelenül a teljes kollektívának, a kibucnak van a legnagyobb jelentősége. A kibucnak, amely minden erő teljes összefogásán, racionális és intenzív

gazdálkodáson, a társadalmi egyenlőség tökéletes megvalósításán alapszik. Hiszen chaluci feladatok elvégzésére, új területek meghódítására, „Kibbus“-ra, amelynél sokak megfeszített munkája és önfeláldozása szükséges ahhoz, hogy a normalizált munkás élet megindulhasson, mindezen nehézségek leküzdésére csak olyan csoport alkalmas, amely mindenben a legteljesebben egybeforrott és egységesen, céltudatosan irányított közösséget alkotja. Különösen áll ez a vallásos közösségekre, amelyeknek az általános chaluci-kibbuci feladatokon felül speciális vallásos feladatai is vannak. Egy ilyen településen kell megvalósítani a Tóra szellemét, *innen kell kiindulnia a vallásos országépítés gyakorlati példamutatásának*. A Tóra szellemében dolgozó kibbucok, a Hápoél Hamizrachin belül egy egységes szervezetet, a Kibbuc Dáti-t hozták létre. E szervezet, amely számára és multjára nézve még nem érfel más kolónia-közösséggel, máris egyik legfontosabb tényezője lett nemcsak a vallásos cionista köröknek — intézmények irányítására, komoly feladatok elvégzésére a Kibbuc Dáti chávérjait jelölik ki, — de az egész Jisuvnak számottevő szervezetévé vált. Közösségei megmutatták, hogy a vallásos zsidó ifjúság is tud teremteni, — a legexponáltabb helyekre, legnehezebb területekre mentek hitjásvutra (így Kfár-Écion és *Mászuot Jicchák* a magyarországi t.nuá első kibbuc, amelyek Chevron hegyeiben az első komoly hegyi településeket hozták létre) — és bebizonyították azt is — *Tiráť Cvi* hősi védelmezői és a közelmultban *Słuchot* mártírjai, — hogy a vallásos chaluc is meg tudja földjét, munkáját védeni, ha kell, élete árán is.

A Kibbuc Dáti azonban nem elégszik meg azzal, hogy egyes elszigetelt kibbucok éljék a maguk vallásos életét, mert tudja, hogy egyetlen nekudá sem élhet a környezetétől függetlenül és nehéz minden külön kolónián megoldani a további vallási feladatokat (gyermeknevelés, rábánut, söchitá, stb.). Ezért a Kibbuc Dáti arra törekszik, hogy nekudáit, települési pontjait egymás mellé helyezze és így egész környékekre vonjon vallási színezetet. Ilymódon sokkal természetesebb és könnyebb úton lehet a nagyobb horderejű vallási intézményeket és akciókat megszervezni. A Kibbuc Dáti jelentőségének növekedtével tervszerűen gyarapodnak és szaporodnak az ilyen „*gus chárédi*“-k (vallásos tömbök) és ma már több megkezdett nekudá-csoport van kifejlődőben, amely betelepítőkre vár még.

A BNĚ AKIBA INTĚZMĚNYEI.

Amíg azonban a szniffbeli nevelőmunka, még ha annyira fejlett is, csak részleges lehet, hiszen a napnak csak bizonyos, viszonylag kis hányadát tölti az ifjú a chevra munkáival, — a maradéktalan nevelést, az igazi zsidó életre, az öntudatos és alkotni tudó vallásos chaluci életre való felkészítést azokban az intézményekben kaphatja meg a fiatal, ahol egész nap foglalkoznak velük szakavatott, pozitív zsidó nevelők és egész életüket az ereci élet szerint rendezik be. Ilyen intézményeink a *Hachsarák*, *Hachsarot*, *L'bénonim* (fiatalok hachsarái) és a *Möön Jöládím-ok*, külön a 10 éven aluli, külön a 10—14 év közötti gyermekek számára.

A HACHSARA JELENTŐSÉGE.

Azoknak a chávéroknak, akik gyermekkoruktól fogva nem „ávirá d'Erec Jiszráél“-ben, ereci levegőben nőttek fel és már idősebbek, amikor a mozgalomhoz csatlakoznak, — rendkívül jelentős, hogy ne csak a szniff elméleti előkészítésében részesüljenek, hanem gyakorlatban is megismerkedjenek az ereci életberendezéssel. Olyan előkészítésre van tehát szükségük, amely nemcsak szellemi, hanem fizikai és főleg társadalmi jellegű előképzést is fog számukra jelenteni. Ezt a minden vonatkozásra kiterjedő előkészítő intézményt nevezzük *Hachsará-nak*.

A hachsarákban, ahol már minden megnyilvánulás a közösséget alkotó egyénektől függ, a chávéroknak meg kell mutatniok, milyen mértékben tudják közösségben megállni helyüket és kollektívájuk mennyire tud az eléje állított különféle követelményeknek megfelelni. Itt már alkalmuk nyílik életberendezésük módjait, rendszerét megalapozni, szellemi és más igényeik kielégítésére tanulást, stb.-t legjobb belátásuk szerint rendszeresíteni.

A hachsara azonban nem kizárólag a galuti mozgalom szükséglete. Ereben is, ahol a gár.inok (alap-csoportok) egyszerre nagyobb számban várják, hogy hitjasvutra (megtelepedésre) mehessenek, előzőleg esetleg több éves hachsarát is meg kell járni. Bizonyosság ez arra, hogy a hachsara nem egy, alija előtt kötelező intézmény csupán, hanem az ereci élet fontos előkészítője.

Szem előtt tartandó azonban még az is, hogy a chávérok ismereteiket is kiegészítsék, főleg a zsidó tudományok területén, ugyanakkor pedig szakmatanulással készüljenek a produktív ereci életre. Aszerint, hogy milyen irányban dolgozik a hachsara, hogy milyen területen képezik ki magukat chávérjai, megkülönböztetünk *mezőgazdasági és ipari hachsarat*. Mindkettőnek nagy a jelentősége Erec szempontjából, hiszen tudjuk, hogy ma már az ereci ipar is nagy lendülettel indult fejlődésnek és ez új területnek is szüksége van pionirokra, különösen közös erővel nagyobb áldozatokra képes ipari kibucokra.

A hachsarákon általában 17—18 éven felüli chávéroknak van helyük. Kellett azonban keretet teremtenünk azoknak a chávéroknak is, akik a gyermekotthonokból, iskolákból már esetleg kinőttek és intenzíven felkészülve akarnak Erecbe érkezni. Ezeknek a 14—16 éves chávéroknak állanak rendelkezésre a *Mihák* (középkorúak hachsarái = hachsarat l, hénonim), ahol *félnapot szakmatanulással* (ugyancsak mezőgazdasági, vagy ipari), *félnapot pedig tanulással* (Limudé Kodes, ivrit, stb.) töltenek. E mihák pontosan megfelelnek az ereci „aliját-noár“ (Jugendalijs) intézményeknek, amelyekben hasonló beosztással képezik ki a fiatalokat, persze már speciálisabban ereci tantervek szerint.

A magyarországi t,nuá hachsarái és mihái, — mindegyik egy-egy ipari tanfolyammal, illetve műhellyel egybekötve, — az ország minden részében működnek és számuk állandóan gyarapodik.

T,nuánk a gyermeknevelésre is különös gondot fordít. Legfontosabb intézményeink közé tartoznak a *Möön Jöládím-ok* (gyermekotthonok), amelyekben a legszigorúbb hagyományos nevelés a világi neveléssel szerves harmóniát alkot. A 10 éven aluli gyermekek részére áll rendelkezésre a *möön-jöládím „Tikvát Heátid“*. (A Jövő Reménysége), amely *Mátyásföldön* működik kiváló tanerők vezetése mellett. Államilag engedélyezett hébernyelvű elemi iskolai tanítás is folyik az otthonban. A máonban mintegy 100 gyermek nyert elhelyezést és további kibővítése folyamatban van. — A 10—14 év közötti gyermekek számára a *K,jár Hánoár Hádái Bágolá-ban* (*Galuti Valásos Gyermekek Falva*) *Deszken*, Szeged mellett működik a miniszterileg engedélyezett héber tanításhoz elemi iskolánk és gimnáziumunk. A tanítás már 1945 szeptemberében megkezdődött és az ivrit tudás terén a Galutban példátlan ered-

menyeket érték el a chávérok. Ma már minden óra, minden szícha és Limudé Kodes ivritül folyik. Az otthon, amelyben a felszabadulás utáni első időktől kezdve egyszerre 200 gyermek van elhelyezve, eddig ezernél több gyermeket adott Erec számára. Az otthon és az iskola ma is rendes mederben működik tovább. — Ezeken kívül működnek még más gyermekotthonaink és napközi otthonaink is.

A HÁPOËL HÁDÁTI FELEPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE.

A vallásos iparosságot és produktív életre felkészülni kívánó idősebb chávérokat öleli fel a Hápoél Hádáti. Az egyes helységekben szniffeket létesít, hogy minden vallásos dolgozó megtalálhassa benne helyét. A szniffekben *intenzív Limudé Kodes* (dáf jomi, stb.) és ivrit siurok, valamint *felvilágosító szichák útján* folyik a tarbut-munka. A *gyakorlati kiképzés* is integráns részét képezi a Hápoél Hádáti programjának. Műhelyeket, szaktanfolyamokat állít fel, amely tanfolyamok természetesen a chaluci életre és chaluci életformákra készítene elő. Az ifjúsági mozgalom hachsaráitól annyiban térnek el csupán a Hápoél Hádáti hachsarái, hogy idősebb chávérok alkotnak bennük közösséget (házaspárok is), amely természetesen más jelleget kölcsönöz némileg nekik.

ALIJA.

Bármennyire is az a célja mindannyiunknak, hogy a golát felszámoljuk — „chiszul hágolá“ — és ennek értelmében minden erőnket latba kell vetnünk, hogy minél több testvérünket, — a Bné Akiba és a Hápoél Hádáti speciális feladata, hogy *minél több vallásos testvérünket — megmentjük és alijájukat elősegítsük*, — pillanatig sem lehet mégsem kétséges senki előtt, hogy a Jisuv érdeke, — ami azonos az egész zsidóság érdekével, — az, hogy Erecbe minél több és minél jobban felkészült alijázó, különösen fiatal „ole“ érkezzen. Olyanok, akik megbízható szaktudással, a zsidó népért való teljes odaadással alijáznak, akik *egyéni érdekeiket alá fogják tudni rendelni a Jisuv követelményeinek!* A Jisuv érdeke ma azt kívánja, hogy a legintenzívebb előkészítésen, a möon-jöládimok, mihák és hachsarák nevelő munkáján keresztül alijázzanak Erec maj-

dani építői. — Ezért volt is mindig — és ma újból következetesen érvényesül ez az elv, — Erec határozott kívánsága, egyenes útmutatása, hogy a fiatalság csak a nevelő intézmények útján alijázhasson. — Jóllehet a legutóbbi időben kissé enyhébben mérlegelték e kötelezettséget, ma ismét az a feladata a galuti mozgalomnak, hogy az alija-előtti hachsarát következetesen megkövetelje, éppen, mert Erecnek elsőrendű érdeke ez.

Minden vallásos zsidónak fel kell ezértmernie köteletségét, és meg kell értenie, mit kíván ma tőle a zsidó nép, a zsidó ország érdeke!

FELHÍVÁS.

Ha felismerted, hogy az antiszemitizmus lappangó veszedelme újból elboríthat bennünket a galutban bárhol;

hogy a zsidókérdés megoldása csak Erec Jisrael és az önálló zsidó állam lehet;

hogy a zsidó népiség eszméje elválaszthatatlan a vallástól és nem épülhet fel zsidó ország a Tóra nélkül;

hogy a vallás és nép egységének gondolatát valóra is kell váltani, saját magunknak, a Tórában foglalt szociális igazságok szellemében;

hogy a megvalósítás útján a zsidóság számára a legeredményesebb munkát a közösségben, kollektívában (kibbuc) fejthetjük ki;

hogy erre az áldozatos életre elő kell készülni, testileg — szakmatanulás és gyakorlati munka útján — és szellemileg egyaránt — ősi zsidó értékeink továbbvitelén és zsidóságunk teljes megismerésén keresztül;

hogy ezeken felül szükséges a társadalmi beilleszkedés és a közösségi életút megismerése;

hogy mindez legjobban azokban az intézményekben lehetséges, amelyek teljes egészükben e célok szolgálatában állanak;

és hogy már itt a Gálutban, az alija előtt meg kell kezdenünk a felkészülést, a „hachsarát“;

—: ha mindezt felismerted, vallásos zsidó, aki néped sorsát szíveden viseled,

JER MAGAD ÉS KÜLDD GYERMEKEIDET IGAZI ZSIDÓ INTÉZMÉNYEINKBE:

gyermekotthonba, mihába és hachsarára;

hogy felkészülten, megújhódva, valódi zsidóként alijázhass mielőbb és biztos öntudattal léphess az ereci megvalósítás útjára!

BNÉ AKIBA

és

HÁPOÉL HADÁTI,

a Hápoél Hámizrachi ereci vallásos munkáspárt mozgalmai.

Központi titkárság:

BUDAPEST, VII., ÉVA-UTCA 17. II. 4.

Felek fogadása: d. e. 9—1-ig.

2012 FEBR 2 2.

Telefon: 226—652.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára